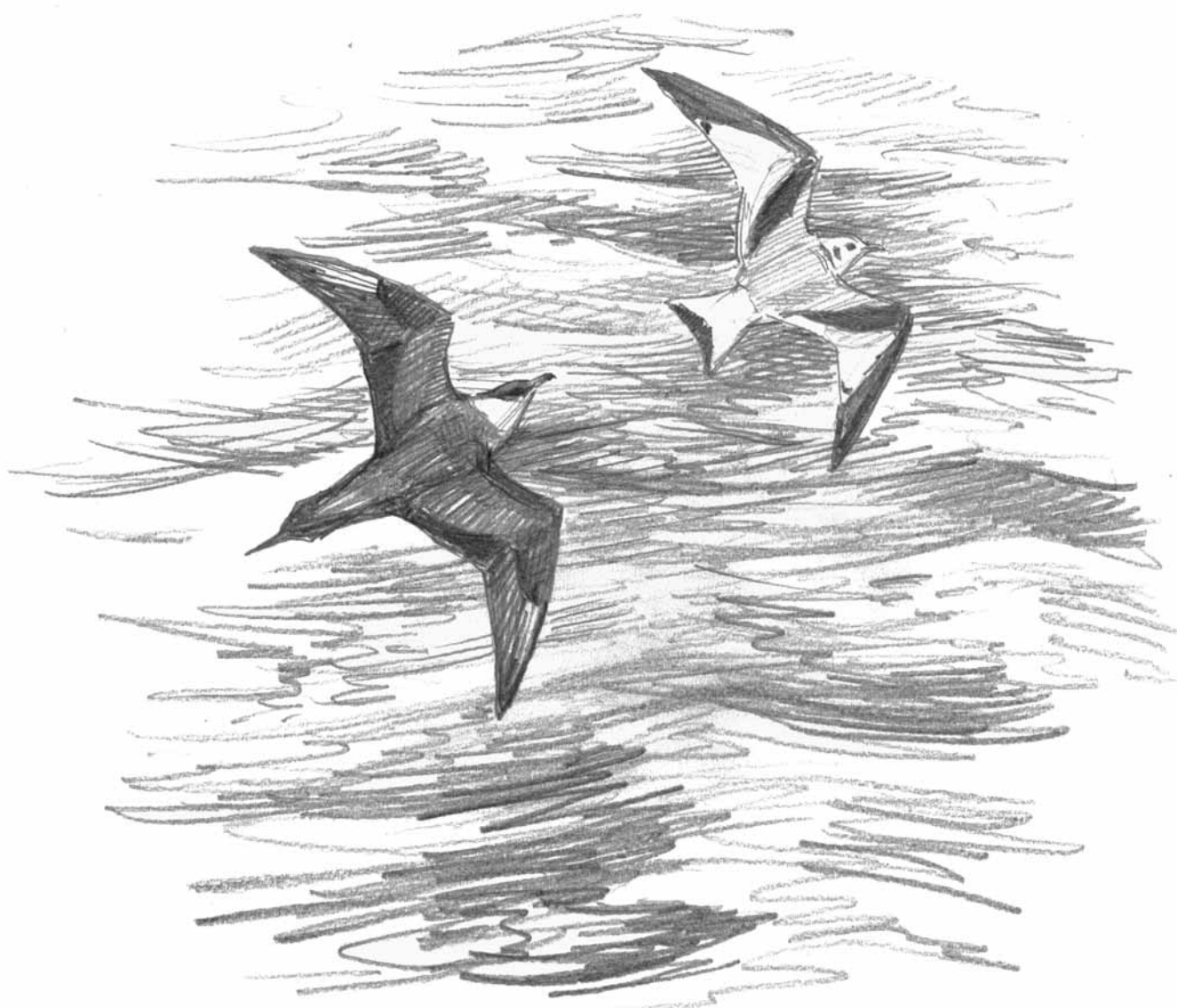

Hjejlen

Årgang 24 • Nr. 3
September 2006

Dansk Ornitologisk Forening

Viborg Amt

HJEJLEN årgang 24 • nr. 3 • september 2006

MEDLEMSBLAD FOR DANSK ORNITOLOGISK FORENING, VIBORG AMT

Ansvarshavende redaktør: Eyvind Lyngsie Jakobsen (EJL) • Østervænget 27,
Viborg • 8667 1646 • e.lyngsie.jakobsen@jydepost.dk

Layout, grafik: Jørgen Peter Kjeldsen • pjoern@prinzapolka.dk

Tryk: A. Søe-Knudsen • lyn@langsom.dk

Forside: Jens Frimer Andersen • frufri@mail.dk

ISSN 0903-9694 Oplag dette nummer: 475 eks.

BESTYRELSE FOR DOF-VIBORG AMT:

- Per W. Buchwald (PWB)** Nørresøvej 18, 8800 Viborg
Formand 8667 1638 • tromwald@post.tele.dk
- Jan S. Kristensen (JK)** Gyvelvænget 161, 7730 Hanstholm
Næstformand 9796 2456 • oz1iil@tdcadsl.dk
- Ole Kristjansen (OK)** Svinglen 66, 8800 Viborg
Kasserer 8667 3181 • oklab@post6.tele.dk
- Ole Lilleør (OL)** Baldersvej 19, 8800 Viborg
Sekretær 8662 8032 • lilleor@gmail.com
- Thorkil Brandt (TB)** Tindbæk Byvej 30, 8900 Randers
8750 8040 • thorkilbrandt@mail.dk
- Robin Milner (RM)** Wåleshøjen 3, 8800 Viborg
8667 5086 • robin.milner@sygeplejeskolen.com
- Frits Rost (FR)** Baldersvej 18, 8800 Viborg
8727 1011 • f.rost@mobilixnet.dk
- Susanne Møller (SM)** Toften 40, 8830 Tjele
8669 0042 • smvammen@mobilixnet.dk
- Lars Mogensen (LM)** GI Viborgvej 13, 8830 Tjele
8665 3614 • nial8830@yahoo.dk

KONTAKTPERSONER:

Revisor: ELJ • *Repræsentantskabsmedlemmer:* PWB, OK. *Suppleant:* JK •
Kontaktperson i DOFs hovedbestyrelse: Kurt Rasmussen • *Fredningsudvalg:* JK, TB, LM •
Ekskursioner: FR • *Møder:* SM • *Lokalrapport (FUGLE og DYR i Nordjylland):* FR •
Ungdomsudvalg: OK • *Fugleregistrering:* OL •
Friluftsrådet + Grønt Råd: PWB. *Suppleant:* OK • *Fugleværnsfonden:* ELJ

INDHOLD

DOF i 100 år	3	Høg over ... ørn!	
Krøltoppet Pelikan i Thy	6	Drama-dokumentar	33
Fugle ved Viskum, tredje del	9	Solsortesjov	35
Grønland, en rejsebeskrivelse ..	21	Invitation til fest!	36
Kalaallit Nunaat	31	Kommende ture og møder	37
Turreferater	32	Meddelelser fra redaktionen	39

Dansk Ornitologisk Forening fylder 100 år!

For næsten præcis 100 år siden – nærmere betegnet den 15. oktober 1906 – samledes 35 mænd i København for at stifte det, som blev døbt Dansk Ornithologisk Forening. Læg mærke til stavemåden med "th", for det har kostet mange diskussioner i nyere tid at få fjernet denne meget gamle stavemåde, men som vi jo kan konstatere her i det 21. århundrede er det lykkedes at få den gamle hæderkronede forening til ikke alene at forny stavemåden i navnet, men så sandelig også til at forny sig med hensyn til aktiviteter, indflydelse og struktur. Mere herom senere.

I begyndelsen og mange år frem var foreningen i høj grad en østdansk foretelse, medlemsskaren en ret eksklusiv blanding af uddannede biologer og glade amatører, og måden, man dyrkede sin interesse på, ganske forskellig fra det, vi kender i dag. Alt dette kan man læse nærmere om i et jubilæumsnummer af Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift (DOFT), som i en lang række fine artikler gennemgår hovedforeningens historie og fortæller om de gamle foregangsmænd som f.eks. Finn Salomonsen og Lorenz Ferdinand. Denne artikel vil slet ikke påtage sig at leve op til denne publikation, men i stedet koncentrere sig om, hvad jeg opfatter som en af de væsentligste faktorer til, at DOF i dag har fået det image og den indflydelse i forhold til beslutningstagerne og andre organisationer, som vi har, nemlig lokalafdelingerne.

I de første mange år var DOF en centralt styret forening, hvor så godt som alt skete i og omkring København, bortset fra enkelte ekskursioner i eller til det mørke Jylland.

Med den øgede velstand i Danmark i 1960'erne fulgte også en større opmærksomhed omkring naturen og fuglene, og en række af unge, aktive fuglekiggere krævede en større demokratisering af DOF. Foreningen skulle ikke længere være

et støvet forum for gamle koryfæer, men et aktivt, udadvendt organ, som skulle tage del i samfundsdebatten og prøve at influere de danske borgeres syn på naturen – med andre ord: DOF havde også fået sit ”ungdomsoprør” på linie med resten af det danske samfund.

Lokalafdelingerne oprettes

Et af de mest markante resultater af dette ungdomsoprør var oprettelsen i 1970-erne af de lokalafdelinger, som vi kender i dag – i Viborg Amt på initiativ af Svend Andersen fra Skive, som også blev lokalafdelingens første formand.

Nogle tal kan måske belyse, hvordan de nye lokalafdelinger virkelig satte skub i udviklingen på en masse områder:

I 1966 – altså før lokalafdelingernes oprettelse – var der i den del af det nuværende Viborg Amt, som udgjordes af de gamle Thisted og Viborg amter i alt 28 medlemmer. To af disse var fra Mors, syv fra Thisted og omegn, en fra Skive og omegn, en fra Vridsted, en fra Stoholm og hele 16 fra Viborg. Det samlede antal medlemmer i DOF var dengang 2749.

17 år senere – i 1982, få år efter starten på lokalafdelingerne – var medlems-tallet i Viborg Amt steget til 177, og året efter kom det allerede over de 200. Nu i 2006 har vi rundet det dobbelte antal medlemmer i Viborg Amt, idet vi pr. 1. august var i alt 415 medlemmer, mens DOF på landsplan stærkt nærmer sig de 13 000. I sandhed en fremgang der vil noget! (Kilde til tallene: Eyvind Lyngsie Jakobsen, Viborg).

Udover at stå som arrangør af en lang række udadrettede aktiviteter såsom eks-kursioner, møder og foredrag udgiver de fleste lokalafdelinger også et lokalt medlemsblad, som gennem både lokale, nationale og internationale artikler m.m. informerer medlemmerne om, hvad der sker ”på fuglefronten”. Senest er også IT-området blevet inddraget, således at flere af lokalafdelingerne – i lighed med DOF-Viborg Amt – har egen hjemmeside.

Vores blad, HJEJLEN – det du sidder med i hånden – startede meget beskedent i slutningen af 1970erne som et spritduplikeret A4-ark kaldet DOF-nyt, Viborg Amt, for i 1983 – i overensstemmelse med stigningen i medlemstallet – at blive til det lokalblad, vi kender i dag. HJEJLEN nr. 1 udkom i marts 1983 og er lige siden sendt ud til medlemmer og abonnenter 4 gange om året.

Lokalafdelingernes bestyrelser tager også aktivt og livligt del i naturdebatten og sidder med i adskillige ”grønne råd” og udvalg. Vi er klageberettigede overfor amtterne i forhold til ansøgninger om dispensationer fra naturbeskyttelsesloven og har et tæt med- og modspil med amternes miljøafdelinger, Hvordan dette bliver under den nye strukturreform, ved vi ikke noget om i dag, men DOFs lokalafdelinger forsøger i hvert fald at klæde sig på til at møde disse udfordringer.

Lokalafdelingerne var med sammen med DN og de 3 daværende jagtforeninger, da grænserne m.m. for de dengang nye færdsels- og forstyrrelsesfrie kerneområder skulle drages og fik heldigvis stor indflydelse på disse. I Viborg Amt har vi også for en del år siden forpurret et ønske fra militæret om flere og større øvelser i

Hansted-reservatet – gerne midt i Tranernes yngletid! Endnu kommer vi til kort i de fleste slag mod landmænd, der ønsker at udvide svine- eller kvægbesætninger, men vi opgiver ikke kampen.

Den nye strukturreform og lokalafdelingerne

Da det viste sig, at den nye strukturreform var uundgåelig, blev DOFs medlemmer spurgt, hvorledes de helst så det "lokale" DOF skulle være. Et bevis på medlemmernes positive syn på lokalafdelingerne var, at i langt de fleste debatter var det et gennemgående tema, at man helst ville bevare lokalstrukturen, som den er nu - kun med ganske enkelte justeringer. Der var flere forskellige argumenter for dette, men som det ser ud nu, fortsætter som hovedregel de "gamle" lokalafdelinger med nogle få nødvendige strukturreformsbetingede ændringer. Det nye "DOF-Viborg" – som i skrivende stund ser ud til at blive en realitet i 1908 – kommer således til at bestå af de nye Thisted, Morsø, Skive og Viborg kommuner.

Jubilæumsarrangementer

DOF centralt fejrer 100-års jubilæet med en stor konference, reception og fest i København i oktober, hvortil alle er inviteret, og som man har kunnet læse nærmere om i de sidste par numre af HJEJLEN, men lokalafdelingens bestyrelse har besluttet, at vi også skal fejre vores forening lokalt. Vi har derfor besluttet at invitere lokalafdelingens medlemmer til kombineret jule- og jubilæumsfest på Søndermølle ved Viborg, fredag den 1. december 2006 kl. 18:30 - 2, hvor vi giver noget godt at spise, sørger for lidt underholdning og sælger vin, øl og vand til absolut konkurrencedygtige priser.

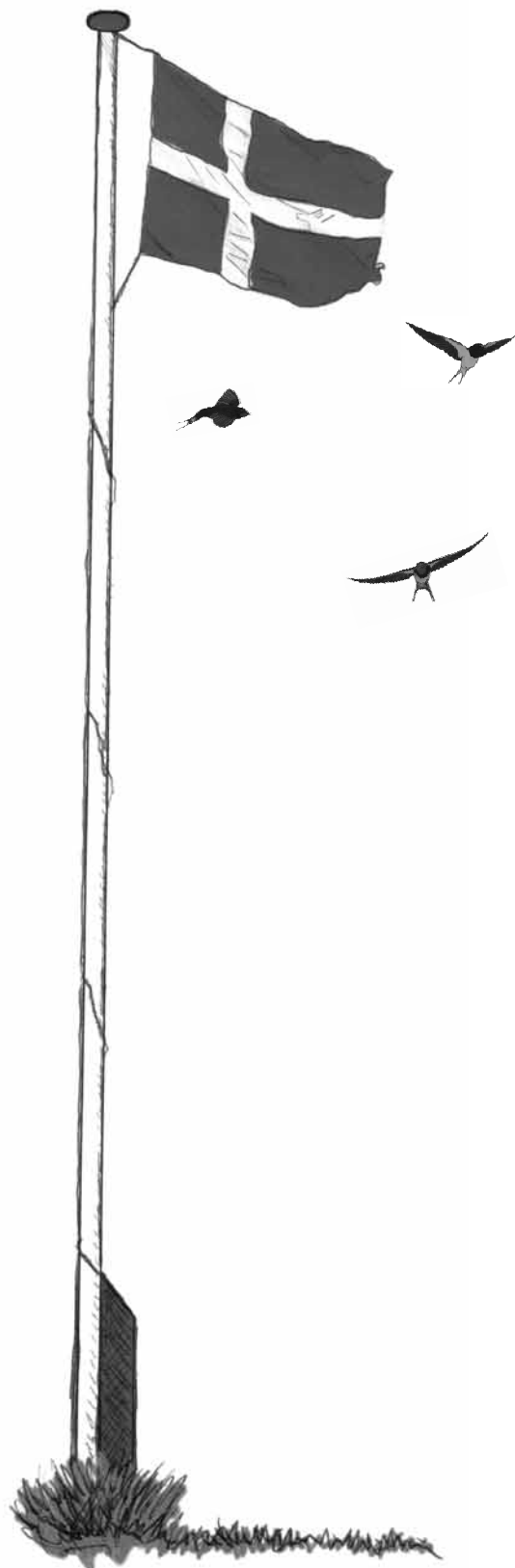
I kan se nærmere i annoncen om festen her i bladet og på hjemmesiden. Husk bindende tilmelding er nødvendig af hensyn til bestilling af antal kuverter.

Vi håber på meget stor tilslutning fra HELE amtet!

Per W. Buchwald

Formand/DOF-Viborg Amt

*Vi kipper med flaget i
anledning af jubilæet!*

Finderberetning Krøltoppet Pelikan

-eller historien om hvordan en udstoppet Stortræppe blev til en Krøltoppet Pelikan!

Tekst og fotos: Jan S. Kristensen

I forbindelse med fotografering og registrering af udstoppede sjældenheder havde John Kyed og undertegnede, fredag den 4. august sidst på eftermiddagen, været på besøg på Hanstholm friskole, da de igennem de sidste 20 år har haft en udstoppet Stortræppe stående. Desværre uden held, da det viste sig at skolen for nylig havde foræret den til Hanstholm Naturskole på fyret. Et besøg på fyret viste sig forgæves, da naturskolen var lukket og slukket for weekenden.

Lidt slukøret kørte vi retur, og John blev sat af ved bopælen. Jeg kigger over skulderen for at bakke ud af indkørslen, da blikket falder på en stor fugl, der passerer over naboens hus i et par hundrede meters højde. Selv uden kikkert kan jeg se, at det er en ret usædvanlig fugl. Jeg råber på John, som næsten er nået ind i bryggerset, og peger i retning af fuglen. Han løber ud i indkørslen og ser den bagfra i få sekunder, før den forsvinder bag naboens tag. Han råber til mig "*hvad var det?*" og uden at tænke over det siger jeg "*det lignede s'gu en pelikan*". Øjeblikket efter fortryder jeg næsten jeg har sagt det, kan godt høre hvor dumt det lyder! Men John er allerede rendt ind efter en kikkert, kommer ud og hopper ind i

bilen og siger helt forpustet "det er s'gu ikke utænkeligt, der er flere pelikaner meldt ud i Nordeuropa på det sidste". Så går det over stok og sten, ud fra Floravænget, igennem rundkørslen og ud ad Thistedvej forbi Q8-tanken og op på bakken, ud af bilen. Vi kigger i alle retninger og bekræfter hinanden i, at den umuligt kan være nået længere. MEN fuglen er pist væk. Efter 10-15 minutter må vi erkende, at fuglen er fløjet. Vi bliver enige om, at fuglen på opdagelsestidspunktet så ud til at være på vej ned, så vi kører tilbage til byen, hvor vi gennemgår hustagene i den sydlige del, ifald at den skulle sidde her! Ikke alt for begavet, men vi var jo lettere desperate.

Efter yderligere 10-15 minutter må vi give fortabt, den er der ikke! Og tvivlen begynder at nage, var det nu også en pelikan? Der var også flere Svartbag i luften. John skal hjem og spise, og det samme skulle jeg egentlig også. Efter at have læstet John af igen, kører jeg hjem, men har nu helt mistet appetitten. Kan slet ikke få billedet væk fra nethinden. En hurtig beslutning, og kikkert og scop læsses i bilen. Nærmeste sø er Ræhr Grusgrav, så der må jeg starte. Ved Nytorp kører jeg ud til skrænten, hvor der er et godt

udsyn over søerne. Vel ude af bilen kan jeg uden kikkert se en stor fugl i den nordligste sø nærmest skrænten.

Kikkerten for øjnene og alle de sorte skyer letter med et. Der er den, **PELIKANEN**. Den bader og vasker sig og er helt væk i vandsprøjt. Ringer til John på mobilen, han er selvfølgelig optaget. Der er ingen tid at spille, kører ned til Ræhr og videre ud til søerne, samtidig er øjnene mere i luftrummet over søen end på vejen, den skulle jo nødig smutte, mens jeg sidder i bilen. Kører helt ud til grusværket, løber hen langs grusdyngerne og kravler lidt op på dyngen nærmest søen. **HELDIGVIS**, den er der stadig! Frem med kameraet, zoomer ind på 500 mm. Skyder en serie billeder, så den i alt fald er doku-

menteret! Ringer igen til John, som er lige ved at sætte sig til bords. Jeg når knap nok at nævne ordet pelikan og Ræhr Grusgrav før John siger "*jeg kommer nu*" og smækker på.

John er hurtigt på stedet, og har på vejen også ringet til Jens Jørgen fra Klitmøller.

Vi går under et grustransportbånd og sætter os lidt skjult i kanten af en grusdynge, der ligger næsten helt ude ved søen. I mellemtiden sidder Jens Jørgen i bilen mellem Klitmøller og grusgraven. Og da Jens Jørgen når frem, tager han og jeg endnu flere billeder, alt imens John snakker og snakker i mobiltelefonen (-han må have usædvanlig mange bekendte). Efter kort tid kan vi se, at pelikanen bliver

lidt urolig, den har helt sikkert bemærket aktiviteten på land. Den letter og flyver ind over søen, mens den tager højde. Heldigvis vender den omkring og flyver næsten lige over hovedet af os. Her kan vi tydeligt se, at fuglen er uden ring og i øvrigt fejlfri i dragten. Efter et par sving over nabosøen kommer den igen ind over "vores" sø og lander lidt længere væk fra os end før. I løbet af hele seancen har vi kigget i fuglebøger, og John har vendt feltkendetegnene med et par stykker på telefonen. Så efter tre kvarter melder John fuglen ud som imm. **Krøltoppet Pelikan**. Hvad der herefter skete ved de fleste. Ca. 35-40 personer så "Krølle" indtil det blev mørkt. Endnu flere var på plads lørdag morgen.

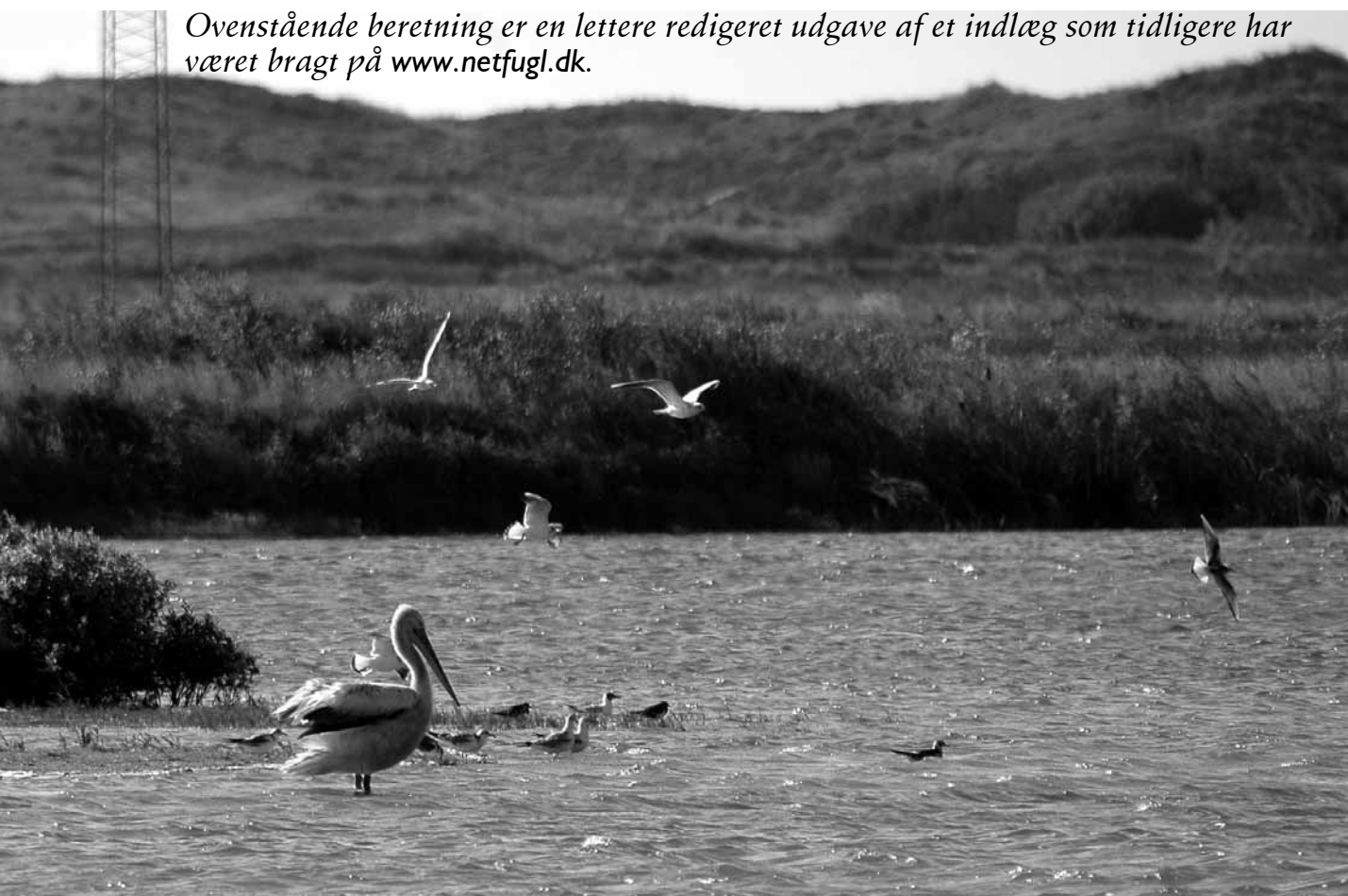
I øvrigt slutter historien ikke her

rent personligt, da jeg lørdag ved middagstid havde fornøjelsen af at se fuglen slå et sving ind over Hanstholm by og komme ret hen over huset (-den sku' vel have sagt ordentlig farvel!). Ikke lang tid derefter blev den af flere set svæve over Sårup/Tved Plantage, for til sidst at rejse sydvestover. Om eftermiddagen blev den genfundet ved Ørum sø i Sydthy. Her fik et ukendt antal birdere fornøjelsen resten af dagen.

Spontan eller ej, jeg fik i alt fald en oplevelse jeg sent vil glemme. Den er hermed givet videre til jer der læser dette. Om form og indhold af denne "finderberetning" overholder glædende praksis ved jeg ikke, men det var hvad jeg kunne præstere!

Fortsat god hit-sensommer, Jan

Ovenstående beretning er en lettere redigeret udgave af et indlæg som tidligere har været bragt på www.netfugl.dk.

Af Thorkil Brandt

Fugle ved Viskum

Tredje del: måger til spurvefugle

Første den af denne artikel om Fugle ved Viskum blev bragt i HJEJLEN 2006/1, side 12-20, anden del i nummer 2006/2, side 12-17.

Denne tredje og sidste del af artiklen om Viskumområdet fugleliv omfatter arterne fra Dværgmåge til Bomlærke, i alt 89 arter. For mange af dem gælder, at de ikke har den helt store interesse for feltornitologerne, og det afspejler sig selvfølgelig i et ofte sparsomt antal af indrapporteringer. Alligevel tillader disse data i de fleste tilfælde en nogenlunde dækkende gennemgang også af disse fugles forekomstmønstre.

Artsgennemgang:

Dværgmåge

Der findes kun to rapporteringer af Dværgmåge i DOFbasen, nemlig: 3/5 og 4/5 2004, hvor der blev set henholdsvis 4 og 1 ad.

I virkeligheden har der dog nok lidt oftere passeret Dværgmåger forbi. De ådale, der løber på tværs af Jylland benyttes nemlig ofte som trækruter for vadefugle, Dværgmåge, Fjordterne, Sortterne og andre arter. Dette træk foregår dog i de fleste tilfælde i al ubemærkethed.

Hættemåge

Indberettet 117 gange siden 13/5 2001. Forekomsterne siden 2004 fremgår af tabel 20.

Ynglefund:

2004: 1 par byggede rede, set april-maj.

2005: 1 par med rede, rugende fugl set bl.a. 22/5.

2006: Mindst 3 par med reder, hvoraf

der kom flyvefærdige unger fra i hvert fald de 2. Det er vist første gang, der er konstateret ynglesucces af Hættemåge ved Viskum.

Rederne var anbragt på små tuer af lysesiv og søkogleaks.

Ynglesuccesen skyldes utvivlsomt årets høje vandstand, som bevirkede, at de små tuer ikke blev "tørslagt" på noget tidspunkt. Hvad der var til ugunst for de rastende vadefugle har altså været en fordel for Hættemågen og andre ynglefugle (se artiklens afslutning).

Stormmåge

Indberettet 57 gange siden 14/7 2003. Forekomsterne siden 2004 fremgår af tabel 21.

Stormmågen har et noget andet forekomstmønster end Hættemågen: fåtallig eller sjælden i sommermånederne og lejlighedsvis store tal om vinteren.

Tabel 20. Hættemåge, Viskum 2004-06 (månedsmaksima)

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2004		1	200	208	45	125	110	5	150	80	600	
2005		4	550	200	40	15	100	5	100	100	15	
2006			300	300	128	100	120	350	?	?	?	?

Tabel 21. Stormmåge, Viskum 2004-06 (månedsmaksima)

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2004		37	500	118		3			250	350	700	45
2005	480	290	100	15			70	25	30	50	400	450
2006		5	50	260			1	25				

Sildemåge

15 observationer i DOFbasen:

2004: 13/5-1/7 13 observationer af op til 3.

2005: 29/4 1 ad.

2006: 6/6 1 ad.

2005: 22/5 1, 17/7 7, 23/7 2 og 28/7 3.

2006: 5/5 1.

Alle rastede kortvarigt, inden de trak videre.

Se også under Dværghmåge.

Sølvmåge

Kun 16 bogførte observationer, første gang noteret 23/3 2004. Max.tal er 20 den 27/3 2005. I øvrigt er op til 10 noteret flere gange.

Det er dog sikkert, at Sølvmågen i virkeligheden er en nogenlunde regelmæssig, men normalt noget fåtallig gæst i området.

Svartbag

14 observationer i perioden 20/5-6/7 2004, ellers ikke rapporteret.

De fleste observationer drejer sig om enkelte fugle, dog 12/6 31, 16/6 35, 20/6 18 og 6/7 23. Ved flere lejligheder blev disse ganske mange Svartbager set gå til overnatning på søerne.

Fjordterne

Noteret i alt 6 gange:

2003: 13/7 2.

Sortterne

Vides set enkelte gange, men data herfor findes ikke i DOFbasen.

Huldue

5 observationer:

2003: 13/5 1.

2004: 3/6 1.

2005: 15/8 1.

2006: 5/5 1 og 12/6 1.

Er næppe i virkeligheden så sjælden, som de få registreringer antyder. Yngler flere steder i omegnen.

Ringdue

Yngler i området med adskillige par og fouragerer i engene ved søerne hver eneste dag, bortset fra perioder med sne og frost.

De største noterede antal er 9/11 2002 76, 11/3 2005 55 og 23/10 2005 50.

Tyrkerdue

Er kun noteret 2 gange: 6/4 2004 1 og 8/4 2005 1 kurrende.

Gøg

Største antal er 5 den 12/6 2006. Kan ses og høres dagligt gennem hele foråret og forsommeren.

Tidligste obs. er 8/5 2004 og seneste er 7/7 2004.

Natugle

1 hørt tude 20/6 2004. Tiggende unger og nervøse voksne fugle er set eller hørt i Viskum Vesterskov i 2005 og 2006.

Holder uden tvivl til i området året rundt.

Skovhornugle

2004: 18/6 1 jagende.

2006: 1 set blive forfulgt af Krager ved 20-tiden den 16/5.

Yngler i den nærmeste omegn – selvom arten trives dårligt alt for tæt på Natugler.

Mursejler

De skrigende Mursejlere er et af de mest karakteristiske indslag ved et Viskumbesøg i sommerperioden. Især på solrige og vindstille aftener er de meget dominerende i lydbilledet.

Yngler med flere par på Viskum Kirke.

Et koncentrat af de i alt 80 indrapporteringer:

2003: 14/7 34.

2004: Set 3/5-25/7. Max. 12/6 55.

2005: Set 3/5-9/8. Max. 1/7 og 5/7 50.

2006: Set 3/5-18/8. Max. 31/7 80.

Isfugl

Er kun set ved søerne i 2005: 22/5, 22/7 og 27/7 alle gange 1 ex.

Yngler flere steder ved Nørreåen i nærheden af Viskum, og gæster utvivlsomt søerne langt oftere, end det bliver registreret.

Grønspætte

2002: 20/5 1 hørt.

2003: 14/3 1 syngende, 15/3 1 hørt, 23/3 1 hørt, 20/4 1 syngende og 30/12 1.

2005: 3/4 1 syngende.

2006: 6/5 1 hørt.

Ynglefugl i skovene på begge sider af ådalen. Alle observationerne drejer sig om fugle herfra – hørt eller set fra Viskum.

Sortspætte

2002: 6/10 1 ved hovedgården.

2003: 23/3 1 hørt.

2004: 6/4 1, 12/4 1 hørt, 26/5 2 hørt, 9/10 1 hørt.

2005: 23/4 1 hørt, 30/4 1 hørt og 9/10 1 hørt.

2006: 17/4 1 kaldende og trommende, 20/4 1 hørt og 23/4 1 hørt.

Alle observationer på nær den første drejer sig om fugle, der er hørt fra Torsager Skov lige syd for Viskumsøerne.

Stor Flagspætte

2006: Noteret 6 gange i perioden 10/2-6/8.

I virkeligheden bør arten kunne træffes i området hver eneste dag året rundt, og det er givet, at der yngler Stor Flagspætte i Vesterskoven og formentlig også undertiden i krattet lige syd for søerne.

Sanglærke

Yngler med adskillige par på marker og i enge omkring Viskum – forår og sommer indgår lærkesangen konstant i om-

rådets lydkulisse.

Største noterede antal er 3/3 2006 65.

Digesvale

Er bogført fra området 34 gange, men forekommer reelt langt oftere. Er dog klart mere fåtallig end Land- og Bysvale.

De tidligste forårsobservationer er

25/4 2002 12, 19/4 2003 3 og 9/4 2006 2.

De største antal er 16/7 2004 25, 23/7 2005 25, 29/4 2006 25 samt 13/5 og 25/5 begge dage 30.

Landsvale

De tidligste observationer er: 6/4 2004 1, 8/4 2005 1 og 9/4 2006 1. Den seneste er 2/10 2004 10.

Foto: Jørgen Peter Kjeldsen

Tal på flere end 100 fugle er noteret mange gange, største antal er 9/9 2005 2500.

I rørskovene mellem Vejrum og Vis-kum overnatter om efteråret mange tusinde fugle. Der er flest i september – således skønnet ikke mindre end 100.000 den 17/9 2003.

Se herom i HJEJLEN 2003/4, side 13.

Bysvale

Yngler talrigt i området og fouragerende Bysvaler er igennem hele sommerhalvåret et af de mest karakteristiske ornitologiske indslag i området.

En redeoptælling på staldbygningen 21/7 2006 gav 88 beboede reder.

De tidligste forårsobservationer er 22/4 2004 1, 27/4 2005 1 og 26/4 2006 2. Seneste observation er 19/9 2004 5.

Største antal er 26/7 2006 300. Antal på omkring 200 er normale efter at de første unger er fløjet fra reden.

Engpiber

Yngler i området med flere par. Også en sikker trækgæst forår og efterår. Største antal er 2/4 2006 65.

En enkelt vinterobservation er bogført: 4/12 2004 1.

Skovpiber

Er ikke indberettet, men yngler dog med sikkerhed flere steder i den allernærmeste omegn, og optræder også uden tvivl som trækgæst.

Gul Vipstjert

Ikke-racebestemte Gule Vipstjarter:

2002-1: 10/5 2 og 20/5 4.

2004-1: 3/5-25/5 6 observationer af op til 15 (3/5 med bemærkningen "sandsynligvis en del flere" (MK)).

2004-2: 28/8 og 19/9 begge dage hørt

Foto: Jørgen Peter Kjeldsen

flere trækkende fugle.

2005-1: 29/4-20/5 7 observationer af op til 7.

2005-2: 26/8 5 og 5/9 1 SSV.

2006-1: 2/5-25/5 7 observationer af op til 10.

2006-2: 18/8 5 hørt.

Nordlig Gul Vipstjert

2004-1: 13-26/5 3 observationer af op til 5.

2005-1: 3-25/5 9 observationer af op til 50.

Almindelig Gul Vipstjert

2004: I anden halvdel af maj blev der flere gange set et sandsynligt ynglepar.

2005: 13/5 5 blandt mange Nordlige.

Bjergvipstjert

2002: 4/5 2.

2003: 12/4 2 (med bemærkningen "sandsynligt ynglepar" (MK)).

2004: 25/4 2 (med bemærkningen: "antagelig et ynglepar, da de ses stort set hver gang man er ved Viskum" (MK)), 3/5 2 og 24/10 1.

2005: 8 observationer 19/3-22/5 af 1, 5/7 1 og 11/11 1.

2006: 12/6 1.

Yngler givetvis i området og/eller den nærmeste omegn hvert år.

Hvid Vipstjert

Flere ynglepar i området.

De tidligste forårsobservationer er 15/3 2003, 23/3 2004, 19/3 2005 og 29/3 2006.

Største antal er 25/9 2005 40 og 4/8 2006 50.

Gærdesmutte

Er kun indberettet 2 gange.

Yngler dog i området med flere par, og kan træffes året rundt.

Rødhals

Kun 1 indberetning. Men yngler med flere par, og vil givetvis kunne træffes året rundt, dog kun med enkelte fugle i vinterperioden.

Nattergal

En talrig og karakteristisk ynglefugl i Nørreådal.

Flere syngende Nattergale er også hvert år fast inventar i de lave pilekrat ved Viskum. Største antal er 6 syngende 8/6 2006 – tallet omfatter dog fugle, der blev hørt fra Viskum – og dermed også fugle fra nærliggende områder.

De tidligste observationer er 7/5 2004, 10/5 2005 og 6/5 2006.

Seneste sang er noteret 21/6 2004.

Rødstjert

Kun få indrapporteringer:

2004: 25/4 2 hanner, 1/5 1 syngende, 22/5 1 syngende og 18/6 1 han.

2005: 7/5 1 syngende.

2006: 6/5 og 16/5 1 syngende.

Yngler nok i virkeligheden ved hovedgården de fleste år, og er i øvrigt utvivlsomt en regelmæssig trækgæst.

Bynkefugl

2004: 9/5 1

2005: 3/5 1 han og 26/8 1.

2006: 7/5 6 og 16/8 1.

Det var alt, og det er overraskende få iagttagelser.

Man skulle synes, at området let kunne huse ynglende Bynkefugl – men det er ikke konstateret. Der er ellers ynglebestande andre steder i ådalen.

Stenpikker

2003: 13/5 1.

2004: 21/5 1, 22/5 2 og 23/5 1.

2005: 3/5 1, 7/5 1 og 14/5 5.

Igen overraskende få indrapporteringer.

I øvrigt værd at notere sig, at de alle ligger i det snævre tidsrum 3-23/5.

Solsort

Sølle 4 indrapporteringer, alle af syngende fugle. Max. er 6 syngende 20/4 og 14/6 2006.

Sjagger

Regelmæssig vintergæst, ofte i store flokke.

Tidligste efterårsobservation er 12/10 2005 3.

De 2 største antal: 4/11 2005 650 og 18/4 2006 380.

Sangdrossel

Flere ynglepar i området.

Er kun indberettet i alt 8 gange, og det har hovedsagelig drejet sig om syn-

gende fugle i april.

Vindrossel

Kun 6 indrapporteringer, største antal er 6/4 2004 43. Må dog være en regelmæssig gæst navnlig i trækperioderne forår og efterår.

Misteldrossel

Kun 4 indrapporteringer, heraf en fra vinteren: 30/12 2003 3.

Yngler i øvrigt i den nærmeste omegn, og der må – de sporadiske indrapporteringer til trods – ret ofte være rastende Misteldrossler i området.

Græshoppesanger

Kun 7 indrapporteringer fra Viskum. Den tidligste er 5/5 2006 1 syngende. Alle øvrige er fra juni.

Største antal er 21/6 2004 4 syngende, og det antal ligger nok tæt på det reelle antal ynglepar i Viskumområdet.

Høres i øvrigt almindeligt i det meste af Nørreådal foråret og sommeren igennem.

Kærsanger

Området huser flere ynglepar.

Er dog kun indberettet 11 gange med 20/6 2004 3 syngende som den største.

Rørsanger

Området huser flere ynglepar, men er dog kun indrapporteret nogle få gange med 15/6 2005 3 syngende som den største.

Gulbug

Ingen data.

Må dog i det mindste nogle år høre til områdets ynglefugle.

Gærdesanger

Sølle 4 indrapporteringer.

Er dog ynglefugl ved Viskum Hovedgård.

Tornsanger

Ganske få indrapporteringer med 14/6. 2006 3 syngende som den største.

De få indrapporteringer skyldes dels, at Tornsangeren er en art, som de færreste indberetter – og dels, at der næsten altid observeres fra landevejen eller markvejen ved kirkegårdsdiget og ikke nede i de enge og krat, hvor Tornsangeren i virkeligheden er en talrig ynglefugl.

Havesanger

Yngler i området med flere par, men er kun indberettet få gange.

Munk

Yngler ligeledes i området med flere par, og er ligeledes kun indberettet få gange.

Gransanger

Yngler med flere par. De fleste fugle er indrapporteret i april, hvor mange skandinaviske trækgæster synger overalt i landet.

Tidligste er 2/4 2006 1 syngende.

Løvsanger

Yngler med flere par, alligevel er meget få indberettet. Tidligste er 20/4 2003 1 syngende.

Fuglekonge

Kun 1 indrapportering: 18/6 2004 1 syngende. Og det skal såmænd nok passe, at Fuglekongen yngler i den smule nåletræer, der findes i området.

Må i øvrigt lejlighedsvis kunne træffes i større antal i de mest intense trækperioder.

Grå Fluesnapper

Ingen data. Men mon ikke der i virkeligheden yngler Grå Fluesnapper ved Viskum? Haven omkring hovedgården bør kunne huse 1 par.

Broget Fluesnapper

Kun 1 observation: 25/4 2004 1 syngende.

Halemejse

Et redebyggende par set i egetræerne ved Fårdalvej, lidt nord for hovedgården 8/4 2004. Det drejede sig om en rent nordlig og en næsten rent nordlig Halemejse.

Arten bør i øvrigt lejlighedsvis kunne træffes ved Viskum året igennem, selv om der ikke er nogen indberetninger.

Sumpmejse

Kun rapporteret 4/12 2004 med 2 ex. Yngler dog flere steder i den nærmeste omegn, og måske også i Vesterskoven.

Bør i øvrigt lejlighedsvis kunne ses året igennem.

Sumpmejserne er i det hele taget en almindelig ynglefugl på alle egnede steder i denne del af Viborg Amt.

Sortmejse og Topmejse

Ingen af disse arter er indrapporteret fra Viskum. De yngler dog flere steder i den nærmeste omegn, og i det mindste Sortmejserne bør lejlighedsvis kunne træffes i området.

Blåmejse

Flere ynglepar. Ses året igennem, om vinteren jævnlige i tagrørene.

Musvit

Flere ynglepar – ses og høres året igennem.

Spætmejse

Et eller flere ynglepar i Vesterskoven.

Træløber

Ingen data, men yngler rimeligvis i Vesterskoven.

Yngler mange steder i den nærmeste omegn.

Rødrygget Tornskade

Der er ingen indrapporteringer. Det kan dog absolut ikke udelukkes, at en nøjere gennemgang af områdets krat, ville afsløre et eller flere ynglepar. Arten yngler flere steder i Nørreådal i lignende områder.

Stor Tornskade

Kun 6 indrapporteringer fra selve Vis-kum. Den tidligste er fra 9/10 2005, den seneste fra 23/3 2004.

Nørreådal mellem Bruunshåb og Skjern Hovedgård er i øvrigt meget velegnet for overvintrende Store Tornskade, og har en vinterbestand, der stabilt tæller ca. 8 fugle.

Skovskade

Ses jævnligt på fourageringstogter i området. Er dog kun indrapporteret til DOFbasen 5 gange.

Husskade

Yngler med flere par, og overnatter kollektivt i pilekrattene i vinterperioden. Største registrerede antal er 21/1 2005 14, men der er med stor sandsynlighed ofte en del flere.

Allike

Yngler sandsynligvis i området.

Er ikke bogført særlig flittigt, men bør nok i virkeligheden kunne træffes stort set hver dag året rundt.

Flere større flokke er indberettet fra

vinterperioderne, den største er 28/1 2005 300.

Råge

I perioder kan der ses større flokke i området, største er 5/7 2005 400.

Et par byggede rede i et af de høje træer ved hovedgården 29/4 2006. Resultatet af dette yngleforsøg er ukendt.

Sortkrage

3 observationer:

2004: 10/9 3 og 2/10 2.

2006: 11/7 1.

Gråkrage

Flere ynglepar.

I øvrigt almindelig, lejlighedsvis talrig, året igennem. Der er jævnligt både sommer og vinter set flokke på op til 250.

Sortkrage x Gråkrage

En "Blandingskrage" blev set i selskab med en Sortkrage 11/7 2006.

Ravn

Indberettet i alt 17 gange på alle tider af året, som regel 1 eller 2 fugle. Dog 16/12 1994 3, 26/6 2004 3, 22/5 2005 3 og 14/6 2006 hele 9.

Der er i øvrigt flere ynglepar i omegnen, og der bør vel kunne ses i det mindste overflyvende Ravn ved Vis-kum næsten hver dag året rundt.

Stær

Yngler med flere par i området, og kan i øvrigt træffes året igennem. Se *tabel 22*.

Overnatter i rørskovene mellem Vis-kum og Vejrum – og de antal, der forekommer her ville nok ved systematiske optællinger vise sig at være betydeligt

Tabel 22. Stær, Viskum 2004-06 (månedsmaksima)

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2004		40	15	28	150	500	4500	1000		400	800	250
2005	2		400	400	125	1500	1500	3000	300	2500	800	200
2006		30	125	350	300	600	350	300	?	?	?	?

større og mere regelmæssige end det fremgår af tabellen.

Der er næsten altid fouragerende stæreflokke ved Viskum eller andre steder i Nørreådalens om vinteren – selv om tabellen antyder noget andet.

Et par større antal af lidt ældre dato: 14/12 1997 200 og 22/2 1998 2000.

Gråspurv

Yngler med adskillige par ved Viskum Hovedgård, og kan ses året rundt.

Skovspurv

Yngler med adskillige par og kan ses i området året rundt.

Dog kun 1 indberetning... nemlig 18/6 2004 15.

Bogfinke

Yngler med adskillige par i området, og kan naturligvis ses året rundt.

Max. antal syngende er 8 den 14/6 2006. Største bogførte antal i det hele taget er 6/4 2004 200.

Kvækerfinke

Er blot noteret 4 gange, største er 19/11 2004 80 og 25/2 2005 50.

Er nok en stabil vintergæst hvert år, om end sikkert i stærkt vekslende antal.

Grønirisk

Yngler i området med enkelte par og kan træffes året rundt. De 2 største antal er 2/12 1994 50 og 25/2 2005 25.

Foto: Jørgen Peter Kjeldsen

Stillits

Flere ynglepar i området. Er navnlig i sommerhalvåret en karakterfugl, som ses og høres ved ethvert besøg.

Ses lidt mindre stabilt i vinterhalvåret, men fra denne årstid er der flere ret store antal, største er 8/12 2004 med hele 82, der fouragerede i en mark med masser af ukrudtsfrø. De næststørste er 3/11 2005 45 og 9/12 2005 25.

Tornirisk

Flere ynglepar, og ses stabilt sommeren igennem, men noteres ikke nær så ofte som Stillitsen, skønt den nok er mindst lige så almindelig.

Tidligste forårsobservationer er 7/4 2002 4, 23/3 2003 1, 30/3 2004 1 og 31/3 2005 2.

Seneste efterårsobservation er 9/10. Største antal er 1/8 2005 25.

Bjergirisk

29/3 2006 10 overflyvende.

Det kan måske synes lidt specielt med Bjergirisker så langt inde i landet. Det er dog et nogenlunde regelmæssigt vinterfænomen i Nørreådal. Fra de vidtstrakte engarealer mellem Ø og Skjern er der adskillige observationer gennem årene. Og 26/2 2006 blev der set en flok på 60 ved Bruunshåb.

Grønsiken

Er besynderligt nok slet ikke indberettet til DOFbasen fra Viskumområdet. Arten må dog være en almindelig vintergæst.

Stor Gråsiken

Kun 4 indberetninger gennem årene fra november, december og februar – max. tal 17.

Må dog næsten nødvendigvis være en almindelig gæst i birkekrattene i gode Gråsikenår og invasionsår.

Lille Gråsiken

Kun 1 rapportering, endda en vinterobservation fra 4/2 2004 2.

Må dog ret så sikkert antages at yngle i områdets birkekrat, hvor der næppe er megen færdsel af fuglefolk!

Yngler i øvrigt mange steder i omegnen.

Dompap

Kun 7 rapporteringer af Dompap. Bør dog kunne findes i området året rundt – sikkert også som ynglefugl.

Største tal er 11/12 2004 9, 28/12 2004 7 og 17/1 2006 12.

Der blev noteret "trompetkaldende" Dompapper ved Viskum tre gange i løbet af vinteren 2004-05, de første 19/11.

I det hele taget hørtes på egnen godt med trut i babytrompeterne i vinteren 2004-05.

Kærnebider og Lille Korsnæb

Er ikke indberettet, men begge bør dog jævnligt kunne træffes ved Viskum – nok især som overflyvende.

Snespurv

Noteret ved Viskum 3 gange: 23/3 2005 mindst 1 hørt overflyvende, 18/11 2005 68 overflyvende og 3/3 2006 1 i flok med Sanglærker.

I årenes løb er der i øvrigt gjort overraskende mange vinterobservationer af Snespurv i den nærmeste omegn – i antal på helt op til 300.

Gulspurv

Kun få og tilfældige indberetninger. Yngler dog med mange par i området,

og kan om vinteren lejlighedsvis ses i store flokke.

Rørspurv

Adskillige par yngler i området.

Bomlærke

Op til 3 syngende er indberettet flere gange, men der er nok mere end 3 ynglear par ved Viskum og nærmeste omegn. Største antal er 8/5 2004 flok på 20 og 3/5 2005 flok på 18.

Der er ingen rapporteringer fra vinterhalvåret, men det må være tilfældigt: vinterflokke bør jævnligt kunne træffes. Andre steder i Nørreådalene er vinterflokke på 100 og derover ikke usædvanlige.

Afslutning

Hermed er gennemgangen af fuglelivet ved Viskum afsluttet. Og man må konstatere, at artiklerne allerede på flere områder er forældede.

For det første er der i 2006 observeret 3 nye fuglearter for området, nemlig:

Gråstrubet Lappedykker

Er set uafbrudt siden 15/4 2006 og foreløbig frem til ultimo august. Hele 2 par har gjort yngleforsøg. Det ene par fik to unger, og familien ligger stadig i den østlige sø.

Toppet Lappedykker

1 set 17/5 2006.

Odinshane

2 ungfugle holdt til i søerne i perioden 13-21/8 2006.

Og *for det andet* er der udover Gråstrubet Lappedykker konstateret yderligere 3 nye ynglende arter, nemlig:

Sorthalset Lappedykker

Et par har ynglet i vestsøen og det lykkedes for dem at opfostre 3 unger, til trods for at de kom lidt sent i gang.

Den 8/7 2006 blev de set foretage rugeafløsning på lille ø af søkogleaks. Et hættemågepar havde rede med unger på den samme ø, og det er sikkert Hættemågernes tilstedeværelse, der har lokket de Sorthalsede til at gøre yngleforsøg.

De efterhånden store unger kan i skrivende stund stadig ses.

Troldand

I sommerens løb er der set en hun med små ællinger.

Taffeland

Hele 2 hunner er set med nyklækkede dununger, og de efterhånden store unger har holdt til i området indtil for nylig (ultimo august).

Et godt råd, hvis du besøger Viskum...

I dette nummer og de forrige to numre af HJEJLEN har vi bragt Thorkil Brandts artikel om fugleagttagelser ved Viskum. Måske kan artiklen inspirere til at besøge stedet. Her vil jeg gøre opmærksom på, at besøgende ikke uden ejerens tilladelse må krydse hegnene ind til området. Et af de bedste steder at se fuglene fra er det sydøstlige hjørne af kirkegårdsdiget. Se i HJEJLEN 2006/2 beskrivelse af adgangsmuligheder.

Eyvind Lyngsie Jakobsen

Grønland

Af Eyvind Lyngsie Jakobsen

Fotos: forfatteren, Lene Kviesgaard

En rejse til Grønland stod på min ønskeliste. Det havde den længe gjort. Ja, faktisk var det en drøm, der opstod, da jeg som ca. 6-årig hos en barndomskammerat så et maleri med et stort isbjerg i baggrunden og i forgrunden nogle grønlændere, der står udenfor deres tørvehytte ved et tørrestativ, der blev brugt til ophængning af fisk og kød til tørring. Og da samme kammerats moder i 1920'erne i nogle år havde været ung pige i huset hos en kolonibestyrer i Grønland, og hun fortalte os om sine oplevelser dér, kunne det kun forstærke drømmen. Jeg mindes ikke at

have hørt om en eventuel sammenhæng mellem hendes ophold i Grønland og billedet. Men det er der nu nok. Jeg husker, at jeg mange gange i min barndom og i de følgende år standsede op ved billedet og lod fantasien løbe af med mig og tænkte over, hvordan der i øvrigt måtte se ud på stedet. Tilfældet ville, at efter ca. 50 år og 4-5 dødsfald i min barndomskammerats familie endte billedet hos mig, hvor det stadig nærrede min drøm om en gang at komme til Grønland. Forholdene for mig var således, at dette først kunne lade sig gøre i sommeren 2006.

Som det vil være mange af HJEJLENS læsere bekendt, udtrådte Martin Kviesgaard af DOF-Viborg Amts bestyrelse i efteråret 2005 på grund af nyt arbejde i Grønland. Ved sin udtræden meddelte han, at hvis nogen havde lyst til at besøge ham, kunne de blot komme. Jeg slog straks til.

Den 25. juli rejste jeg fra Viborg, og 13. august var jeg tilbage. Rejsen gik via Kangerlussuaq (Søndre Strømfjord), Nuuk til Ilulissat (Jakobshavn) i Diskobugten, ca. 300 km nord for Polarcirklen.

Geologi

Grønlands geologiske udviklingshistorie spænder over ca. 3800 mio. år. Landets geologiske fundament består af et sammensat grundfjeld med foldede gnejser, der er opstået for mere end 1600 mio. år siden, hvor det blev dannet under en række tidlige bjergkædefoldninger. I randen af dette grundfjeldsskjold blev der aflejret store lagserier med sedimenter, og for ca. 430-350 mio. år siden opstod to yngre bjergkæder parallelt med kysten i Nord- og Østgrønland. For 60-55 mio. år siden buldrede vulkanerne i Grønland og dannede en mægtig vulkanprovins, og udviklingen sluttede med istidens påvirkninger gennem de seneste par mio. år, hvor landet var dækket af is (Kilde: fra omtale af "Grønlands geologiske udvikling – fra urtid til nutid" af Niels Henriksen, Geografforlaget 2005).

Kangerlussuaq

Selve byen Kangerlussuaq, som man dårligt kan kalde en by, er aldeles ucharmerende. Den er så grim, som

kun en amerikansk luftbase (indtil 1992) kan være. Nu er den et luftfartsknudepunkt. Men formildende ved stedet er det, at det ligger inderst inde i en smuk fjord af samme navn som byen og med dejlige omgivelser. Herfra er der kun kort ud til den store natur. Ja, naturen var virkelig tæt på. Fra mit hotelvindue kunne jeg se ud over fjorden, som her blev forsynet med smeltevand fra isbræen, der lå ca. 30-35 km længere inde i landet. Tidevandet påvirkede fjordvandet en hel del. Dette betød, at store sandflader flere gange i døgnet ikke var dækket af vand.

Mit første møde med naturen eller noget "natur"-ligt var, da jeg på ankomstdagen ville leje en mountainbike for at komme lidt omkring i området. Udlejeren havde foran sin forretning under et tagudhæng stillet en julemand op. Den var udskåret i finer og stillet op sammen med forskellige ting og sager, som vel egentlig ikke hørte hjemme der, og bagved julemand/ting og sager, stod såmænd et grantræ ca. 1,20 m højt og påfaldende grønt for årstiden, da det var uden rod. Det var selvfølgelig af plastik, mere skal man nok ikke forvente sig i Grønland. Det var ikke tilfældigt, at der var stillet ting og sager op. De opstillede ting tjente det formål at skulle hindre besøgende i at komme ind til "træet". Det viste sig, at i en grenkløft i plastiktræet var en **gråsiken** rede med 2 æg og en nyudklækket unge. Ak, hvor lidt måtte gråsikenparret ikke nøjes med! Dette var mit første møde med Grønlands fugleliv. Fra mit hotelvindue ud mod fjorden så jeg næste morgen ved ebbe og på lang afstand en hel del lyse måger – **Hvidvingede måger** eller

Gråmåger. Hertil 28 **Ravne**, og mellem måger og ravne løb 2 polarræve rundt og drillede fuglene.

En kortere tur fra lufthavnen og ud langs fjorden gav et par **Vandrefalke** flyvende højt oppe langs fjeldsiden. Og talrige **Ravne**, der mange steder langs kysten ses lige så hyppigt og så tæt på, som vi her i landet ser **Husskader**.

Stedets attraktion ud over indlandsisen er "storvildtet". Netop i Kangerlussuaq-området er der normalt de bedste muligheder for at se moskusokser. Disse moskusokser stammer fra en bestand på i alt 27 nordøstgrønlandske moskusokser, som blev udsat i 1960-erne efter et kortvarigt ophold i Københavns Zoo, hvor jeg den gang så dem. Livsbetingelserne i området må være meget gode – så gode, at de nu har formeret til sig til mere end 10.000 dyr, og det er efter lokales opfattelse mere, end området kan bære. Derfor drives der en del jagt på dem. Jeg fik set 6-7 stykker i behørig afstand. Man skal ikke komme dem for nær.

Disse imponerende dyr så jeg på en tur mellem lufthavnen og isbræen fredeligt græssende oppe på fjeldskråningerne. I området så jeg også mange

Snespurve, **Grønlandske Stenpikkere** samt en **Gråand**. På turen ad vejen mod bræen afløste den ene smukke udsigt den anden. Der var masser af blomster; storblomstret gederams stod her overalt, og ikke kun her, men overalt, hvor jeg kom frem i Grønland. Ikke underligt, at den er Grønlands nationalblomst.

Og efter knap 2 timers kørsel i en stiv, firehjulstrukken lastbil, ombygget med plads til 16 turister, stod jeg på isen. Dybt imponeret ved tanken om, at denne is var mange tusinde år gammel. Det vi har hørt – at isen trækker sig meget tilbage i disse år – er rigtigt. Vi fik forevist de steder i nærheden, hvor isen for få år siden havde ligget, men hvorfra den nu havde trukket sig tilbage. Menneskeskabt drivhuseffekt eller noget andet??

Nuuk - Fjorden

Vejret var solrigt og køligt, da jeg ankom til Nuuk med fly. Og så fint, at det var det helt rigtige vejr at tage på sejltur i, på den vidt forgrenede Godthåbsfjord. Så nogle timer efter min ankomst var der med familien Kviesgaard

afgang i en stor motorbåd til fjorden. Uden for Nuuk blev vi "forstyrret/-forsinket" af 2 pukkelhvaler, formentlig en hun med sin kalv. Man opdager oftest dens tilstedeværelse ved, at man får øje på dens blåst, dvs. den søjle af vanddamp, der står op af åndehullet, når den efter en dykning kommer op til vandoverfladen.

Sejlede i flere timer mellem fjeldsider, der var mellem 600 og 1400 m høje. Kom vel omkring 60-65 km frem. Vi passerede undervejs mange isskoser og små isbjerger, der er sendt ud i fjorden fra bræer inderst i fjordsystemet. Undervejs holdt vi til stadighed øje med eventuelle Havørne, hvis redepladser oftest afsløres af en gullig-orangefarvet lav neden for redehylden. Det fik nu vi ikke øje på den aften.

Fandt en ankerplads i vigen Sulugs-sugutip kangerdlua. Det var blevet sent, så her slog vi os til ro for natten. Vi konstaterede, at bådens vandpumpe ikke virkede. Vi måtte derfor i land næste morgen for at hente ferskvand. Der er rigeligt af det i de talrige meget rene vandløb, som næsten overalt løber ud i fjorden. Og der er torsk i fjorden. De var flinke til at bide på Martins krog. Vi forlod vigen, medens nogle vildrener på land holdt lidt øje med os.

Kort efter afgang fra stedet viste der sig den smukkeste **Islom**, der længe lod sig bese på kun 25-30 meters afstand. Det var en oplevelse at have den på så kort en afstand. Selv den fugleforvænte Martin var overrasket over, så tæt vi kunne komme på den, uden at den fløj bort. Den viste ingen tegn på at være syg eller skadet.

Næste ankerplads var i Kangiusssaq-vigen 35-40 km længere mod nord, der inderst inde rummer nordboruinen Qingua. Selvom det vel er omkring 650 år siden, stedet blev forladt, bærer det stadig præg af at have været under kulturpåvirkning. Faktisk kunne man på afstand tydeligt se forskel på arealer, der på den ene eller anden måde havde været udnyttet, og arealer, der ikke havde været det. De tidligere kultiverede arealer havde helt tydeligt en lysegrøn vegetation i modsætning til omgivelserne, der var mørkegrønne. I de sammenfaldende ruiner havde en polarrævefamilie taget bolig. Friske blåmuslinger kunne opsamles til aftenmåltidet, bær kunne plukkes på fjeldheden og masser af frisk drikkevand i vandløbene.

Vi passerede flere fuglefjelde den følgende dag – en søndag – på turen, der

ad omveje nu gik tilbage mod Nuuk. Fuglefjeldene rummede **Rider**, **Hvidvingede Måger**, enkelte **Gråmåger**; senere på turen var der **Tejster** og **Alke**. Vi havde håbet på Havterne på Terneøen (Qeqertángui), men da det var ret sent på sæsonen, havde de allerede forladt ynglepladsen; i stedet var der **Sil-demåger** på en af Grønlands største ynglepladser for denne art. Et par store **havørneunger** sad på en klippehylde højt oppe på Qârusuk (sydlige del af Bjørneøen). De voksne så vi intet til, og dog måske den ene i et glimt. Langs hele fjordens nordside var der et langt fuglefjeld med nogle af Grønlands sydligst ynglende **Skarver**. Også her går Skarverne frem. En **Vandrefalk** holdt til ovenfor fuglefjeldet på det, der lignede en redehylde.

Vi vidste, at Frank Wille ville være ved en havørnelokalitet på Sadelø (Sermitsiaq) i vigen Sermitsiaup kangerdlua, hvortil der kun var en ret kort sejls fra den førnævnte havørnerede. Vi sejlede dertil og fandt ham og grønlænderen Ole Zeeb travlt parat til at skulle fotografere. 2 store unger var på deres pladser henholdsvis i reden og over reden, og forældreparret var i nærheden. Vejret var i top – solskin, stille vejr. Og havørnemiddagsmaden – små torsk – lå klar til at blive smidt ud på vandet. Og pludselig var både voksne og unger sammen ved reden. Det var sådan set en ideel dag at fotografere Havørne på, men på en sådan dag – en søndag med noget nær årets bedste vejr – tager mange grønlændere på udflugt, og naturligvis var nogle netop i denne vig, hvor de forstyrrede Frank og Ole med deres både, der sejlede tæt på havørneparrets "for- og baghave" eller værre

endnu gik på land og tændte bål i kort afstand fra havørnenes klippehylde, samtidig med, at der blev prøveskudt rifler et andet sted i vigen, fordi rensdyrjagten ville gå ind ca. et døgn senere.

Frank indrømmede sin irritation over alle de uventede forstyrrelser, som nok ikke burde have været så uventede. Pludselig så vi en de gamle **havørne** lette med kurs mod et sted ude på fjorden, hvor Martin havde smidt en død småtorsk ud. Den blev samlet op og serveret for ungerne. Også vi i båden kunne være et forstyrrende element. Riffelskydningen var ophørt, bålet nær redepladsen slukket, de fleste både afsejlet. Og da vi alligevel skulle være tilbage i Nuuk i pæn tid, sejlede vi også. Og 11 minutter senere fik Ole og Frank efter eget udsagn alle tiders billede. Det glæder vi os til at se.

Fylt med dejlige oplevelser kom vi tilbage til Nuuk. Vi havde sejlet ca. 250 km i det store fjordsystem.

Næste aften, mandag den 31. juli sejlede Martin, Per Jansen (lokal ornitolog) og jeg igen ud. Denne gang på tværs af udløbet fra Godthåbsfjorden til en fjord/bugt Nipissat på den anden side. Her er der sandflader, hvor der ved ebbe er mulighed for at se vade-fugle. Der blev til ca. 35 **Stor Præstekrave**, men der må have været flere. Desværre kunne vi i den stærke vind, som der var på det tidspunkt, ikke finde en sikker ankerplads. Vi kunne derfor ikke komme i land og foretage yderligere observationer. På havet fik vi set **Havterne**, **Hvidvinget Måge**, **Alm. Kjove 2**, der jagtede en måge, og en del **Rider**.

Nuuk – byen

Nuuk, som jeg de følgende dage gik rundt i, var – lidt overraskende for mig – en rigtig pæn by, med smukt nybyggeri, en smuk gammel bydel med kolonihavnen, som der værnes om, kulturhus med tilsyneladende masser af aktiviteter, det nationale museum med bl.a. de berømte mere end 500 år gamle mumier fra Qilakitsoq ved Uumman-naq og meget andet godt, et landsarkiv samt et nyt kunstmuseum oprettet i 2005. Og så er der ”chokoladefabrikken”, som absolut ikke er nogen seværdighed. Men den ligger på byens sydvestpynt, hvor mange måger altid holder til, måske takket være udhældningen af natrenovation m.m. fra dette sted. Fra dette punkt er det godt at se efter havfugle og hvaler, fortæller Martin. Her kunne jeg på nært hold se en tydelig forskel i størrelsen på **Gråmåge** og **Hvidvinget Måge**, der i udseende ligner hinanden meget. Nuuks **Ravne** var hele tiden et eller andet sted i nærheden eller længere borte.

Hovedparten af kunstmuseets samlinger består af maleren Emanuel A. Petersens billeder fra Grønland, malet i perioden 1921-1948. Nogen steder er han omtalt som Grønlands guldaldermaler. Man ser i høj grad billeder af det Grønland, som nu er historie. (Mit billede, omtalt i indledningen, er af samme kunstner). Også andre fremtrædende grønlandskunstnere er repræsenteret på udstillingen, lige som der her findes moderne grønlandsk kunst, figurer i fedtsten, tand og træ. Et fint museum, der af den private samler og stifter nu er overdraget Nuuk kommune. Og et museum, som man dårligt

kan undvære i en god grønlandsoplevelse. I Kulturhuset var der en meget smuk udstilling med Naja Abelsens tegninger m.m., meget af det efter inspiration hentet i den grønlandske natur.

Fra Nuuk til Ilulissat

Rejser i Grønland foregår stort set kun med skib eller fly. Kystbåde besejler vestkysten fra syd til nord. Jeg valgte kystbåden mellem Nuuk og Ilulissat i Diskobugten. På en del af turen fra Maniitsoq (Sukkertoppen) sejler den indenskærs med høje fjelde på begge sider og her kom en pukkelhval tæt på skibet. På den del af turen, der foregik på åbent hav, kom en mindre vadefugl med en helt tydelig hvid overgump ud til skibet, hvor jeg kunne se den oven fra på 5-6 m's afstand. Her vendte den om. Det gik så hurtigt, at jeg ikke nåede at se den i kikkerten. For mig var der ingen tvivl om, at det var **Hvidrygget Ryle**, jeg havde set. Flere ubestemmelige hvaler blev set, desuden mange

Hvidvingede Måger, Svartbage og Tejster.

I Diskobugten skulle alt blive anderledes. Sejladsen hertil var foregået i gråvej, og nogle gange havde der været lettere dis. Nu blev det sol fra en skyfri himmel. Rigtige isbjerger begyndte at dukke op, og der kom flere og flere og stadig større af slagsen. Kystbådens passagerer kom på dækket. Liggestole blev taget i brug i kystbådens sol- og læside, godt pakket ind i tykt tøj, hue og vanter. For det var koldt, næppe over et par plusgrader. Men hvad gjorde det. Trangen til at se rigtige isbjerger blev nærmest en drift hos de fleste. Godt at memorykortene i digitalkameraerne kunne rumme så meget. For når det næste isbjerg var større end det før sete, skulle det også med hjem som et grønlandsminde. Mon dog ikke slettefunktionen blev brugt efterhånden som dagen skred frem. Her i Diskobugten kunne passagererne også stifte bekendtskab med **Mallemukken**. De er meget talrige her.

Og man kan ikke blive træt af at se denne elegante flyver, der nogen gange blot svæver få centimeter over havoverfladen på næsten stive vinger. Aldrig ser man den sætte sig til hvile på den faste is. Og når den gør det på vandet, ser man den folde vingerne ud og løbe sig i gang et par meter hen over havoverfladen, når den vil på vingerne igen, medmindre lidt vind blot hæver den op af vandet. Mallemukken og den **Hvidvingede Måge** synes næsten at være de almindeligste havfugle her. Flere **Havterne** viste sig nu også.

Ilulissat

Mens isbjergene, som kystskibet sejler forbi, synes at blive stadig større, nær-

mer vi os Ilulissat, Grønlands tredje-største by. Et par måneder omkring årets længste dag er her midnatssol. Men længe efter at midnatssolskinnet er forsvundet, er her stadig meget lyst, hvor solen kun ligger lidt under horisonten natten igennem.

Byen er præget af, at her kommer mange turister. Og her er mange slædehunde, der uden for slædesæsonen står bundet mellem stedets mange huse og på åbne ubebyggede arealer, ventende på de kolde tider. Der skulle være lige så mange slædehunde som indbyggere i byen. Hvis dette er rigtigt, er der mindst 4000 hunde. Lejlighedsvis sætter samtlige hunde i området gang i en stor hylekoncert. Byen har et

fint bymuseum, indrettet i polarforskeren Knud Rasmussens fødehjem og et kunstmuseum, ligesom museet i Nuuk med mange billeder af Emanuel A. Pedersen. Desværre et museum i forfald.

Mit hotelvindue var som en skifte-ramme, hvor der flere gange i døgnet blev sat et nyt billede ind. Fælles for billederne var en stenklippe i forgrunden, og øen Disko (80 km borte) i baggrunden, hvis det da ikke var tåget eller diset. Og imellem den havoverflade, der skiftede hele tiden. En meget tidlig morgen var der isfrit, men kun få timer senere væltede isen pludselig ud fra Isfjorden 2 km syd for byen. Så langt øjet kunne se, var havet dækket af isbjerge, isflager og isskasser, og hist

og her var der lidt isfrie småvande.

Flere isbjerge var meget store, så store, at de uden for fjorden strandede på relativt grundt vand. Og ind imellem havde **Mallemukkerne** og de **Hvidvingede Måger** travlt med deres fødesøgning. Hvad mon der var sket? Formentlig var der sket det, at nogle store isbjerge yderst i fjorden var blevet slidt og smeltet så meget ned, at tidevandet havde kunnet løfte dem over nogle undersøiske forhindringer og derpå sendt dem ud på åbent hav, hvorved der blev givet plads for de mindre isbjerge og isstykker, der ikke stak så dybt ned.

En ca. 2 timers helikoptertur (Sikorsky 61) ind over det fredede område ved Ilulissat Isfjord viste det hele. Ca.

40 km inde ligger bræen, der fungerer som afløb for indlandsisen, og inderst inde var indlandsisen, hvorfra den sendte det ene isbjerg efter det andet, som brækkede af og blev sendt ud i fjorden. Dette sker over en ca. 7 km lang isbræ gletscherkant, og denne glider indefra ud med ca. 23 til 30 m i døgnet – verdens hurtigste gletscher. Det bliver til 35 km³ is årligt. Skønsmæssigt 90% af fjorden var dækket af is i alle mulige former. Et isbjerg havde helikopterpiloterne målt til en højde af 150 m over vandet og derpå givet den navnet Matterhorn. Hvor mange meter is er der så under vandet? Næppe mindre end 500 m. Og fjorden er dyb. Isen er ca. 2 år om at nå ud til Diskobugten. Og der skal tøs og slides meget på isen, for at den kan komme ud. Hele fjordområdet er optaget på UNESCOs liste over verdens naturarv for dets unikke skønhed. Oppefra kun man se flere sæler ligge på isen, dog dykkede de ved helikopterens overflyvning. Fjordens skønhed dækker desværre over det faktum, at afsmeltningen af indlandsisen på grund af klimaændringerne nu foregår langt hurtigere end tidligere. På blot 5 år har isen rykket sig ca. 10 km tilbage.

En anden tur var en sen aftentur med en gammel fiskerkutter til området ud for Isfjorden. Dette foregik netop den dag, hvor så megen is var kommet ud på åbent vand. Der måtte sejles langsomt og forsigtigt. Omkring de mægtige isbjerge, der nærmest glødede i den lavthængende sol, var **Malle-mukkerne** i elegante flyvninger på konstant fødesøgning. De **Hvidvingede Måger** var der også, og var med Malle-mukkerne som tilskuere travlt optaget af at gøre sig til gode med de sælrester,

som en jæger havde efterladt sig på en isflage, hvor han havde fået og parteret sin sæl.

Syd for Ilulissat, i kort afstand fra dette sted og nær fjordens udmunding ligger Sermermiut, som vel egentlig er begyndelsen til Ilulissat. Med afbrydelser har stedet gennem ca. 4000 år været hjemstedet for 3 forskellige kulturer. Det ligger på en sydvendt skråning ned til Isfjorden. Det var et godt sted at bo, rigt på fangstmuligheder. Og et meget smukt sted at bo. I dag er der gode stier i området, mange små vandhuller med vandinsekter. Her tilbragte jeg min sidste eftermiddag. Luften var krystalklar. Vindstille. **Laplandsværlinger, Snespurve, Grønlandske Stenpikere, Ravne** og et enkelt rensdyr så jeg. Og ude på fjorden flød isbjergene af sted; på sydsiden af fjorden flød de endog ret stærkt af sted.

Så gik det hjemad. Fly til Kangerlussuaq over tilsyneladende over totalt ubeboede områder, men med masser af natur rummende søer i 1000-tal og i øst indlandsisen. Fra Kangerlussuaq fløj maskinen mod øst ind over indlandsisen, der desværre var totalt skjult af skyer eller dis under os. □

Kalaallit Nunaat

Din overvældende kraft
slår mig med stumhed
lammer mit mod

Mægtig
og uudgrundelig
ligger du under mig
en slumrende organisme

En hvid kappe
blankslidt
af elementernes elskov
dækker kun delvis
dine hemmeligheder

Gennem blottede nervebaner
strømmer langsomt
uendeligt
lysende energier
og pludselig
turkisøjet
blinker du til mig
gådefuldt
dragende
fra utallige dyb
overalt
på din brunarrede krop

Trine Theut

TURREFERATER

Sødal Skov, 29. april 2006

Vejret var stille, køligt og skyet, men ind imellem også lidt sol. I alt 10 deltagere var mødt op til turen i skoven, både voksne og børn.

Turen gik først til den lille sø, hvor vi havde et lille stop og drak den medbragte kaffe. Efter pausen gik vi en tur ud over engen og retur til bilerne gennem en anden del af skoven. En god tur på rette tidspunkt, hvor træerne i skoven ikke var sprunget helt ud, så muligheden for at se fugle var optimal.

Ravnen så vi på afstand flyve til og fra reden. Huldue, Duehøg og Gransanger var bare en lille del af de i alt 25 arter vi så og yderligere hørte vi 6 arter.

Susanne Møller

Agger Tange, 13. april 2006

Turen startede kl. 7 for de 8 deltagere på dagens fugletur til Agger Tange. Vi mødtes ved ishuset, hvor vi straks kunne nyde synet af flere arter vadefugle og en større flok rastende terner tæt på. Lunt vejr og østenvind lovede godt for de kommende timer. Allerede på vej ned ad tangen mod mødestedet kunne man nyde synet af de mange overnattende Grågæs under udflyvning mod fourageringspladserne mod nordøst. Anslået lå der mindst 5000 af dem i den store nordlige lagunesø.

Ved ishuset sås dagens eneste Dværgryle kortvarigt og ikke alle nåede at få den set, men ellers var det to yngre Alm. Kjoer på ternejagt, der tiltrak sig mest opmærk-

somhed.

Tre flotte Krumnæbbede Ryler i sommerdragt var absolut også værd at nyde i den sydligste sø på tangen. Generelt var der mange fugle i området – især vadefuglene var der et væld af, og det kunne være svært at få et samlet overblik over antallet. En konstant sydgående bevægelse og kortvarige rast af især diverse vadefugle gjorde ikke overblikket nemmere.

En del stop op langs den store nordlige lagunesø for at tjekke for rastende Odinshane gav desværre ikke det ønskede resultat, så for andet år i træk kunne denne vanskelige art *ikke* skrives på listen. Til gengæld gav de hyppige stop et fint billede af de mange fældende svømmeænder – især Gråand, men også Pibe-, Krik- og Spidsand. Blandt de mange rastende Knopsvaner viste sig pludselig en Sangsvane, og den sædvanlige Sorte Svane var der som den plejer.

Østenvinden gav lidt rovfugletræk i form af 7 Rørhøge, hvoraf nogle formentlig var de lokale ynglefugle, samt et par Tårnfalke.

Alt i alt en fuglerig tur med hele 20 arter vadefugle, og hvor det mest usædvanlige nok var den rastende Sangsvane.

Et samlet overblik over dagens observationer kan findes på DOF-basen.

Tak til deltagerne for en hyggelig morgenetur.

Frits Rost

Fotoreportage: Thorkil Brandt

Fødekæde

Hohnersee, Sydslesvig

14. juli 2006

Havørn flyver op fra en rørhøgerede, hvor den netop har hugget en af ungerne, og herefter formentlig flyver hjem til sine egne sultne unger med byttet - skarpt forfulgt af den meget utilfredse Rørhøgehan.

Solidt engagement

www.vestjyskbank.dk

Med mere end 130 års
solide rødder i det jyske

I vestjyskBANK udvikler vi os med vores kunder. Vores mål er, at give vores kunder et bedre økonomisk råderum og flere muligheder i hverdagen. I vestjyskBANK ønsker vi at gøre en positiv forskel i de lokalsamfund, vi er en del af, og at være kendt for et solidt lokalt engagement.

 vestjysk BANK
Solidt engagement

vestjyskBANK · St. Sct. Peder Stræde 4 · 8800 Viborg · Tlf 96 63 26 00

NÆRVÆR - KOMPETENCE - DYNAMIK

Udlejes: Bogpeters hytte

Fuldmuret sommerhus til helårsbrug beliggende midt i Fugleværnsfondens reservat ved Stubbe Sø på Djursland. Huset er på 80 m² (6 pers./to soverum) beliggende naturskønt i en lysning i skoven med direkte adgang til søen.

8 km til Ebeltoft, 6 km til badestrand og 20 km til Grenå.
2100 kr./uge + el.

Henv. Peter Lange, tlf. 8695 0341 eller mail peterlan@post6.tele.dk. Læs mere på

www.dofaarhus.dk/bogpetershytte.

Kun medlemmer af DOF kan leje huset.

Af Eyvind Lyngsie Jakobsen

Solsortesjov

Hvad er nu det for noget? Mågesjov er et fænomen, som navnlig lystfiskere kender fra større og dybe søer, hvor den lille laksefisk smelten sendes op til overfladen, normalt forfulgt af en flok glubske og sultne aborrer, der gerne vil mættes. Men oppe over vandoverfladen venter ny farer, for her få meter over vandet hænger mågerne, der venter på at kunne styrtdykke ned i overfladen, for at mæske sig i et let tilgængeligt måltid mad i form af fede smelt.

Men solsortesjov?

Jeg går næsten hver morgen en kortere eller længere tur i området syd for Gl. Randersvej/Tapdrupvej øst for Viborg. En morgen i midten af juli, hvor der efter lang tids tørke og varme undtagelsesvist var faldet nogle få millimeter regn om morgenen, gik jeg forbi en mose i det nævnte område. Markvejen, som jeg gik på, løber nord og vest om mosen; og her er dels et større areal dækket af græs, der ikke slås, og dels nogle kommunale beplantninger med

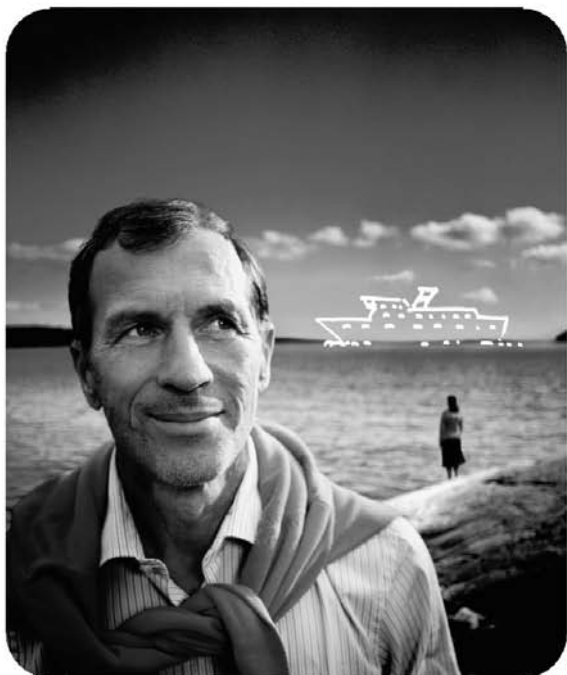
buske. Jord, græs og beplantninger var våde efter morgens regn. Jeg så så, at det væltede frem med små frøer/tudser, der ikke længe forinden havde forladt haletudsestadiet og var krøbet på land, og måske har ligget skjult indtil områdets ørkenkarakter forsvandt.

Takket være regnen havde de nu kunnet vove sig ud i den store verden uden straks at tørre ud. Jeg skulle passe på ikke at komme til at træde på de små kræ. Forbi en kurve på markvejen så jeg pludselig ca. 30 Solsorte, der havde vældig travlt med at samle føde fra markvejen, hvor frøer/tudsebørnene var frit fremme på gruset og ikke i græsset. Det var mig ganske klart, at det var disse småpadder, solsortene satte til livs. Det var også klart for mig, at solsorterne ikke kom fra byens haver, men fra nærliggende småskove. De var nemlig meget sky og forsvandt, når jeg kom dem nærmere end 40-50 m. Og da jeg gik derfra, så jeg flere Solsorte flyve "til fadet". Er frøer og tudser almindelig føde for skovsolsorterne? Havde lang tids tørke og varme gjort det vanskelig for solsorterne at finde anden føde, siden de med en så glubende appetit kastede sig over de små frøer og tudser? Det må andre kunne svare på. Men solsortesjov var det! Dog næppe sjov for småpadderne.

Solsortesjov har vi ingen billeder af. Men her er et billede af mågesjov.

Foto:
Jørgen Peter Kjeldsen

Kapitalpension eller ratepension?

Din personlig rådgiver kan give dig svaret.

Der findes flere forskellige måder at spare op til pension på, og det kan være svært at vælge. Sammen med din personlig rådgiver kan du finde frem til den løsning, som passer til netop dig.

For at få din personlige rådgiver skal du være med i vores Fordelsprogram. Kom ind i filialen eller læs mere på vores hjemmeside.

Gør det muligt

Viborg Afdeling
Sct. Mathias Gade 68
89 26 26 26
nordea.dk

Nordea

DOF 100 år - hurra!

DOFs 100-års jubilæum fejres i Viborg Amt

Fredag den 1. december 2006, kl. 18:30.

på Søndermølle Naturcenter, Vinkelvej 40, Viborg.

Bestyrelsen har besluttet at markere foreningens 100-års jubilæum. Dette gør vi her i Viborg Amt ved at invitere vore medlemmer til en aften med spisning, som lokalafdelingen er vært for. Drikkevarer kan købes på stedet. Tilmelding er nødvendig og kan ske til Per W. Buchwald, tlf. 8667 1638 eller på mail: tromwald@post.tele.dk.

Forhåndstilmelding senest 1 uge forinden er nødvendig.

Det bliver en hygge- og snakkeaften. Men det bliver også en aften, der vil byde på forskellig underholdning. Det forventes, at Peter Bundgård vil fortælle om en rejse til Thailand og vise lysbilleder herfra. En deltager vil causere om et emne, som ikke nødvendigvis handler om fugle, og hvem ved, om ikke både en tredje og fjerde deltager vil byde på et eller andet underholdende indslag. Dette vil være meget velkomment.

Vi håber på lidt musikalsk underholdning, men herom og om indhold er der endnu ikke truffet beslutning.

Kryds dagen af i din kalender, og meld dig til.

KOMMENDE TURE og MØDER**Foredrag om Australien****onsdag den 27. september 2006**Mødested: Søndermølle, Vinkelvej 40,
Viborg kl. 19:30

Familien Bundgaard, Viborg var i sommeren 2005 på en 7 ugers rejse i det østlige Australien. Fra denne tur vil DOF-medlem Peter Bundgaard fortælle og visse lysbilleder. Kom og vær med til denne hyggelige og oplysende aften. Sæt allerede nu "X" i kalenderen.

Agerø**søndag den 8. oktober 2006**Mødested: P-pladsen ved Agerøvej 32
kl. 8:00

Turlleder: Eyvind Lyngsie Jakobsen (8667 1646)

Vi går til Fugleværnsfondens reservat og herfra går vi, såfremt vejret, vind- og vandforholdene tillader det, så langt ud på reservatet som muligt, måske til Stenklipperne. Her ude fjernt fra alting er der mulighed for at støde på højarktiske vadefugle, Bjerglærker m.m. Lange gummistøvler er

en nødvendighed. En god madpakke ligeså. En noget anstrengende tur. Turen forventes afsluttet ca. kl. 11:00.

Hanstholm/Roshage**søndag den 15. oktober 2006**

Mødested: Roshage kl. 8:00

Turlleder: Jan S. Kristensen (9796 2456 / 2047 5521)

Vi håber på hård vind fra en vestlig retning, med de rette betingelser er der rigtig gode muligheder for at fuglene blæser ind til os! Foruden Suler, kjoever og Mallemuk m.m. kan vi håbe på artige overraskelser som f.eks. stormsvale og skråper. Ved 11-tiden runder vi hurtig havnen og kigger efter Grå/Hvidvinget Måge. Turen sluttet med en tur i koloni/fyrhaverne. På denne årstid er der ikke så mange fugle i haverne, men der er altid en lille chance for sjældenheder, såsom Fuglekongesanger, Rødtoppet Fuglekonge eller Hvidbrynet Løvsanger. Vi forventer at slutte omkring middag.

Sensommer

Good old Swallows
indtager deres pladser
på el-ledningerne.
Stære skærmydsler
ivrigt

vemodige spovefløjt
gennem glasklar luft.

I dag
har jeg ikke
ondt nogen steder
og drikker grådigt
min sensommerlykke.

Trine Theut

Konservatoren i Aalestrup

- Trofæmontering
- Udstopning af fugle og pattedyr
- Restaurering af præparater
- Udlejning og salg
- Garvning af skind

JANE OG VAGN REITZ

- aut. zoologisk konservator fa.

Nørrehedevej 33 • 9620 Aalestrup • Telefon og fax 98 64 18 91

BYGHOLM CAMPING

Ved Fuglereservatet Vejlerne

Midt i naturen mellem hav og fjord
Veludstyrede hytter og værelser

Hestevognskørsel og Ridelejr

Swimmingpool • Restaurant

Festlokaler til 120 personer

ÅBEN HELE ÅRET

BYGHOLMVEJ 27, ØSLØS, 7742 VESLØS • TLF. 97993139

Email: bygholm@1031.inord.dk • FAX 97993802

Ture og møder -annonceres ud over her i HJEJLEN også på DOF-Viborg Amts hjemmeside: www.dofviborgamt.dk. Her kan du ligeledes læse mere end 30 tur-referater fra de sidste par år.

Vil du automatisk modtage annoncering af kommende ture, kan du tilmelde dig ved at sende en blank mail til denne adresse: dof_viborg_amt@yahoo.dk, og du vil få tilsendt en "huskeseddel" pr. email i ugen forud for hvert arrangement med info om pågældende tur eller møde.

Fotos af fugle -fra Viborg Amt efterlyses, både til brug i HJEJLEN og til DOF-Viborg Amts hjemmeside: www.dofviborgamt.dk. Sendes som vedhæftede filer pr. email eller på CD/DVD til Jørgen Peter Kjeldsen, pjoern@prinzapolka.dk.

HUSK -at medlemmer bosiddende uden for amtet kan bestille et abonnement på HJEJLEN.

Dette kan ske ved at ringe til redaktøren på **8667 1646** eller ved at sende en email til ham på adressen e.lyngsie.jakobsen@jydepost.dk.

Flytninger/adresseændringer:

Det er vigtigt, at du meddeler HJEJLENS redaktion om ændringer i dine adresseforhold, hvis du flytter. Benyt postvæsenet portofrie flyttepostkort og skriv til:

HJEJLEN v/ELJ
Østervænget 27
8800 Viborg,

eller ring **8667 1646**

eller send en e-mail: e.lyngsie.jakobsen@jydepost.dk

Stof til HJEJLEN:

- Tekster sendes til redaktøren eller layouteren (adresser i kolofonen på side 2).
- Tekster modtages helst i elektronisk format. Bemærk: tekstdokumenter bedes *ikke* formateret i tekstbehandlingsprogram (f.eks. Word), men sendes i ren tekstformat .txt.
- Illustrationer og billeder sendes til layouteren, og disse modtages i både analog (papir, negativer og positiver) samt elektronisk/digitalt format.

Deadline:

Bladet udsendes 3-4 gange om året. Deadline for næste nummer er **8. november 2006**.

ISSN 0903-9694

Returneres ved varig adresseændring

Afsender: Hjejlen v/ELJ

Østervænget 27

8800 Viborg

WWW.
NATURBUTIKKEN
- overskuddet går til fuglesagen .DK

KITE - DOF's eget mærke

Efteråret står for døren, og kikkerten skal frem! Står du og mangler en ny kikkert, er Kite et godt og prisbilligt alternativ til de dyre mærker, hvilket både gælder håndkikkerter og teleskoper. I vores Kite sortiment finder du håndkikkerter fra 1.395,- og teleskoper fra 3.395,-

Naturbutikken har et stort og fyldestgørende sortiment af kikkerter samt teleskoper og iøvrigt alt andet til fugleturen. Se i kataloget, kig på nettet eller ring for nærmere vejledning.

Køber du din kikkert i Naturbutikken, får du ikke blot en god kikkert til en konkurrencedygtig pris, du får også en kyndig vejledning, der hjælper dig med at finde, lige netop den kikkert du har behov for. Sidst men ikke mindst støtter du den gode sag, da Naturbutikkens overskud går til fuglesagen.

På gensyn i Naturbutikken!

NATURBUTIKKEN • VESTERBROGADE 138A • 1620 KØBENHAVN V • TLF: 33 31 85 63